

L'Art és la Pau de Jon Fosse

Cada persona és única, alhora, també semblant a cada altra persona. La nostra aparença visible i externa és diferent de la de tots els altres, és clar, i això està molt bé, però també hi ha una cosa dins de cadascun de nosaltres que només pertany a aquesta persona, que és només d'aquesta persona. Podríem anomenar-ho esperit o ànima. O bé podríem decidir de no etiquetar-ho amb paraules, simplement deixar-ho estar.

Però encara que tots som diferents els uns dels altres, també som semblants. Les persones de cada part del món són fonamentalment similars, no importa quina llengua parlem, quin color de pell tenim, quin color de cabell tenim.

Això potser és una mena de paradoxa: que siguem completament semblants i totalment diferents alhora. Potser una persona és intrínsecament paradoxal, en el nostre pont entre el cos i l'ànima, abastem tant l'existència més terrenal i tangible com alguna cosa que transcendeix aquests límits materials i terrenals.

L'art, el bon art, aconsegueix de manera meravellosa combinar l'absolutament únic amb l'universal. Ens permet entendre el que és diferent —podries dir el que és estranger— com a universal. En fer-ho així l'art trenca les barreres entre les llengües, les regions geogràfiques, els països. No només reuneix les qualitats individuals de cadascú sinó també, en un altre sentit, les característiques individuals de cada grup de persones, per exemple, de cada nació.

L'art no ho fa aplanant les diferències i fent que tot sigui igual, sinó al contrari, mostrant-nos el que és diferent de nosaltres, el que és estrany o aliè. Tot bon art conté precisament això: alguna cosa alienígena, alguna cosa que no podem entendre completament i, alhora, sí que entenem, d'alguna manera. Conté un misteri, per dir-ho així, alguna cosa que ens fascina i, per tant, ens empeny més enllà dels nostres límits i, en fer-ho, crea la transcendència que tot art ha de contenir en si mateix per portar-nos cap a ella.

No conec cap millor manera de reunir els oposats. Aquest és l'enfocament invers dels conflictes violents que veiem amb massa freqüència en el món, els quals es lliuren a la temptació destructiva d'aniquilar tot allò estranger, tot allò únic i diferent, sovint fent servir les invencions més inhumanes que la tecnologia ha posat al nostre abast. Hi ha terrorisme al món. Hi ha guerra perquè les persones també tenen una part animal, impulsada per l'instint de veure l'altre, l'estranger, com una amenaça a la seva pròpia existència en lloc de com un misteri fascinant.

Així és com la singularitat, les diferències que tots podem veure desapareixen, deixant enrere una uniformitat col·lectiva on qualsevol cosa diferent és una amenaça que cal erradicar. El que es veu des de fora com una diferència, per exemple en la religió o la ideologia política, es converteix en alguna cosa que cal derrotar i destruir.

La guerra és la batalla contra allò que hi ha en el fons de tots nosaltres, alguna cosa única, i també és una batalla contra l'art, contra el que hi ha al fons de tot l'art.

He estat parlant aquí de l'art en general, no específicament del teatre ni de la dramaturgia, però això és perquè, com he dit, tot bon art, en el fons, gira al voltant del mateix: agafar allò que és absolutament únic, absolutament específic, i fer-lo universal. Unir el particular amb el universal mitjançant la seva expressió artística: no eliminant la seva especificitat sinó destacant aquesta especificitat, deixant que el que és estranger i desconegut brilli clarament.

La guerra i l'art són oposats, igual que la guerra i la pau són oposats - és tan simple com això. L'art és pau.

traducció: Ariana Silvan

coordinadora pedagògica de Lazzigags Escola d'Arts Escèniques